

УДК 374.7(4)

Боярська-Хоменко А.В.

ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Анотація: На підставі аналізу Закону Чеської Республіки «Про перевірку та визнання результатів подальшої освіти» у статті висвітлено умови оцінювання професійної компетентності та отримання свідоцтва про професійну кваліфікацію, здобуту на основі неформального та інформального навчання. Розкрито основні аспекти проведення іспитів та процедури сертифікації у разі успішного їх складання. Систематизовано завдання і повноваження державних органів (Міністерство освіти, молоді та спорту, Ліцензійні органи, консультативна Рада) у процесі визнання неформальної освіти.

Abstract: In article the conditions for assessing professional competence and obtaining a certificate of professional qualifications were highlighted on the basis of an analysis of the Law of the Czech Republic "On the verification and recognition of the results of further education", The which was acquired on the basis of informal and informal education. Main aspects of conducting the examinations and certification procedures in case of their successful completion were disclosed. The tasks and powers of state bodies (Ministry of Education, Youth and Sports, Licensing Bodies, Advisory Board) in the process of recognition of non-formal education were systematized.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Навчання впродовж усього життя сприяє розвитку суспільства, економіки, підвищує працездатність дорослого населення, забезпечує географічну і професійну мобільність кваліфікованих спеціалістів. У нас час актуальними постають питання рівного доступу усіх громадян до участі в програмах навчання впродовж усього життя. Загальновідомо, що особи з найбільш низьким рівнем початкової освіти приймають найменш активну участь у системі формального безперервного навчання. Так, Європейський парламент вважає, що найменше задіяними в системі безперервної освіти є такі групи людей: жінки, мігранти, люди похилого віку, жителі сільської місцевості та інваліди [2]. З метою залучення більш широкого кола дорослих людей до системи безперервної освіти, Європейський парламент пропонує різні програми навчання з використанням інформаційних і комунікаційних технологій в освітніх цілях, оскільки вони відіграють ключову роль в забезпеченні рівних освітніх можливостей для всіх, сприянні участі у навчанні протягом усього життя і забезпеченні того, щоб особи з найнижчим рівнем освіти отримували особливе заохочення.

У цьому руслі актуальними постають питання офіційного визнання й сертифікації знань, умінь та компетенцій, здобутих шляхом неформального чи інформального навчання. Цінним у цьому аспекті є вивчення досвіду європейських країн, які вже понад десять років реалізують ідею визнання усіх видів безперервної освіти, тоді як Україна лише почала цей складний шлях. Варто зазначити, що серед пріоритетних напрямів дослідження Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України назвав вивчення технологій навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти та аналіз тенденцій розвитку освіти дорослих у розвинених країнах світу. Разом з тим прийняття Закону України «Про освіту» (2017 р.) спонукає науковців та педагогів до вирішення питань щодо освіти дорослих, яка визнана частиною освіти впродовж життя. Таку ініціативу підтримує і уряд нашої країни, ініціювавши розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання безперервної освіти досліджують Т. Андрющенко,

С. Архипова, С. Болтівець, Т. Десятов, Л. Лук'янова, Н. Мукан, Н. Ничкало, І. Носаченко, О. Отич, Л. Пуховська, С. Сисоєва, Л. Сігаєва, А. Старєва, О. Титаренко та інші.

Визначення невіршених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим в науковій літературі немає цілісної наукової праці, що відображає питання нормативного регулювання безперервної освіти та нормативно-правового забезпечення неформальної й інформальної освіти в країнах Європи, зокрема у Чеській Республіці.

Мета статті – здійснити аналіз особливостей правового забезпечення визнання неформальної освіти дорослих в Чеській Республіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання освіти дорослих в Чехії має давню історію та традиції, постійно розвивається на національному, міжнародному, політичному і юридичному рівнях. У контексті навчання впродовж усього життя у Чеській Республіці освіта дорослих є невід'ємним її елементом. Існує кілька важливих факторів, що визначають форму і зміст правового регулювання освіти дорослих: соціальні норми і цінності, юридичні стандарти, міжнародні документи, іноземне право тощо. Варто зазначити, що правове регулювання освіти дорослих в Чехії спирається на загальноєвропейські нормативні акти, зокрема Резолюцію Європейського парламенту про навчання дорослих (*European Parliament resolution on adult learning: it is never too late to learn*) (2008 р.), Резолюцію Ради Європейського Союзу щодо відновленої європейської програми навчання дорослих (*Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning*) (2011 р.), Рекомендації Ради Європейського союзу про перевірку неформального та інформального навчання (*Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning*) (2012 р.).

Установлено, що в Чеській Республіці діє Закон «Про перевірку та визнання результатів подальшої освіти» (*Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání*) (2006 р.). Зауважимо, що до цього закону, згідно з рекомендаціями Європейського парламенту у 2011 та 2012 роках було внесено зміни. Закон регулює систему підтвердження і визнання результатів безперервної освіти, визначає професійні кваліфікаційні стандарти та Національну систему кваліфікацій, правила надання, продовження і відкликання дозволу для перевірки результатів неформальної освіти, визначає компетенцію влади, що здійснюють державне адміністрування в області перевірки та визнання результатів подальшої освіти [1]. Також зазначимо, що Міністерство освіти, молоді та спорту Чеської Республіки опублікувало Декларацію про деталі, встановлені для реалізації Закону «Про визнання результатів подальшого навчання» (*Vyhláška o podrobnostech stanovených k provedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání*) (2012 р.).

Варто зазначити, що законодавство Чеської Республіки розрізняє повну кваліфікацію та професійну кваліфікацію. Повна кваліфікація – це професійна здатність фізичної особи належним чином здійснювати всю діяльність в певній професії. Професійна кваліфікація – це професійна компетентність фізичної особи для належного виконання конкретної робочої діяльності в певній професії або в кількох професіях. Установлено, що професійна кваліфікація, як правило, є частиною повної кваліфікації [1].

Отримання професійної кваліфікації підтверджується такими документами: диплом про завершення відповідного акредитованого ступеня бакалавра, магістра або доктора, за програмами, які перераховані в Національній рамці кваліфікацій; свідоцтво про досягнення відповідного рівня освіти у певній галузі; для певних професій це може бути складання підсумкового іспиту [1].

Професійна кваліфікація завжди є частиною повної кваліфікації, отримання якої офіційно підтверджується свідоцтвом про досягнення у відповідній галузі освіти. Придбання професійної кваліфікації підтверджується в системі додаткової освіти сертифікатом [1].

Таким чином, визнання неформальної та інформальної освіти в Чеській Республіці зводиться до отримання виключно професійної кваліфікації, повну кваліфікацію можливо отримати лише пройшовши курс формального навчання в освітніх закладах.

Обов'язковою умовою для оцінки професійної компетентності та отримання свідоцтва про професійну кваліфікацію є перевірка рівня знань і навичок згідно зі стандартом оцінки даної професійної кваліфікації Чеської Республіки. Доросла людина, котра має щонайменше базовий рівень освіти та пройшла неформальне чи інформальне навчання має право подати заявку на складання кваліфікаційного іспиту. Іспит приймають уповноважені особи або екзаменаційні комісії, які мають державний дозвіл та реєстрацію у Національній системі кваліфікацій. Варто зазначити, що іспит може відбуватися лише у тому випадку, якщо для даної професійної кваліфікації було затверджено стандарт кваліфікації та оцінки, і якщо хоча б одна особа має право приймати такий іспит [3].

Установлено, що іспит є відкритим та складається із теоретичної і практичної частин. Також варто зазначити, що форма іспиту або його частин може змінюватись в залежності від наукової галузі або сфери діяльності. Екзаменаційна комісія підводить підсумки іспиту, виносить рішення щодо успішності його складання більшістю голосів своїх членів. У разі успішного складання іспиту кандидат отримує сертифікат державного зразка, який підтверджує складання іспиту та отримання професійної кваліфікації. Сертифікат містить список придбаних професійних компетенцій, прізвища екзаменаторів та офіційні дані про державні дозволи і реєстрацію [1].

Окремої уваги потребують питання діяльності державних органів у галузі освіти дорослих. Так, Міністерство освіти, молоді та спорту координує діяльність центральних адміністративних органів у галузі безперервної освіти; затверджує, змінює, відкликає і публікує списки повних професійних кваліфікацій і спеціальних професійних кваліфікацій; затверджує, змінює і скасовує кваліфікаційні та рейтингові стандарти; розподіляє фінансування.

До повноважень Ліцензійних органів входять практичні питання реалізації оцінки та сертифікації неформальної освіти, зокрема вони беруть участь у підготовці кваліфікаційних стандартів і стандартів оцінки; приймають рішення про надання, продовження і скасування ліцензії для екзаменаторів; перевіряють діяльність уповноважених осіб, щодо точності процедур тестування і сертифікації, зокрема, шляхом присутності їх представників на іспитах; ведуть облік результатів випробувань [1].

Установлено, що в Чеській Республіці також діє спеціальна Рада, котра є консультативним органом Міністерства освіти, молоді та спорту. Члени ради призначаються міністром освіти, молоді та спорту з числа співробітників центральних адміністративних органів, професійних палат, організацій роботодавців, профспілок, асоціацій юридичних осіб, експертів в галузі освіти. Рада обговорює питання, пов'язані з підготовкою і реалізацією Національної системи кваліфікацій та безперервною освітою. Її рішення носять рекомендаційний характер.

ВИСНОВКИ

Таким чином законодавство Чеської Республіки визнає неформальне та інформальне навчання частиною системи безперервної освіти. Разом з тим, державні

органи влади сприяють офіційному визнанню та сертифікації знань, умінь і компетенцій набутих шляхом неформального чи інформального навчання. Законодавчі акти чітко регламентують процедуру сертифікації відповідно на національних рамок кваліфікацій. Це сприяє популяризації освіти впродовж життя, залученню до навчання населення з низьким рівнем освіти, забезпечує стабільний розвиток економіки та високий рівень соціального життя чеського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Aktuální znění zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů // Sbírka zákonů. – 2012, č. 53. – S. 381-386*
2. *European Parliament resolution of 16 January 2008 on adult learning: it is never too late to learn. Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2008-0013>*
3. *Vyhláška o podrobnostech stanovených k provedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání // Sbírka zákonů. – 2012, č. 110. – S. 1770-1777*

УДК 378+519

Булига В.С.

ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КАФЕДРИ: МЕТОДИКА ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Анотація: Наведена актуальність своєчасної оцінки якості навчального процесу структурного підрозділу вишу. Запропонована система критеріїв для оцінки якості навчального процесу кафедри з урахуванням освітнього рівня абітурієнтів та професійного рівня професорсько-викладацького складу кафедри.

Abstract: Actuality over of timely estimation of quality of educational process of structural subdivision of institution of higher learning is brought. The system of criteria is offered for the estimation of quality of educational process of department taking into account the educational level of university entrants and professional level of faculty advisors of department.

У визначенні завдань розвитку та реформування сучасної освіти пріоритетне місце займають питання забезпечення її якості. Істотний вплив на актуалізацію якості освіти як сучасну соціально-педагогічну проблему надає зростаюча інтелектуалізація виробництва, поява ринку освітніх послуг, розвиток інформаційних технологій. Актуалізація проблеми якості освіти пов'язана також з розвитком в останні десятиліття так званої «філософії загальної якості». В рамках цієї філософії відбувається переосмислення традиційного поняття якості як ступеня відповідності якомусь стандарту, в даному випадку освітньому, тобто, якою мірою споживачі задоволені наданими освітніми послугами. У контексті цього підходу якість освіти у вишу визначається як співвідношення мети і результату, що виражається в сукупності характеристик, які відображають рівень досягнутих кількісних і якісних результатів, рівень організації та здійснення навчально-виховного процесу, умов, в яких він протікає. На сьогоднішній день проблемі якості освіти присвячено багато робіт вітчизняних та закордонних вчених, наприклад, Степаненко І.В, Позднякової І.Р., Люсева В.Н., Парето В., Шеннона К. Основні підходи, методи та моделі для оцінки якості освіти відображено в працях Граничиної О.А., Чернецького В.І., Баканової М.В.,